

En natt

vid

Österlånggatan

Nattliga studier

af

En Detektiv.

6d 75 50 6.60

En natt

vid

Österlånggatan

Nattliga studier

af

En Detektiv.

6d 75 50 6.60

En natt vid Österlånggatan.

I.

— Raska på gubbar! Låt det inte bli för glest mellan suparne. Öfverståthållareembetet har prutat å' en timmas kolifej med oss. Vi ska' vara färdiga svin klockan 10, då herrar Bergströmare och Dahrare och dylikt fanstyg, bättre folk, menade jag, med hatt och paraply få bereda sig till klockan 12. Jo, d'ä ugglelåt, som förslår. Tre snapsar och tre glas svagdricka, frun!

Den talande, en oformlig, rödhårig Herkules med blossande kinder och vildt utseende, tömde på samma gång sitt glas i botten.

— Nå, så skål, ditt stora svin, støjade en liten, spenslig man med svampigt ansigte, mot den rödhårige. Skål! Akta dej bara att inte "grisarna" ta dej! Slågten är värst!

— Ja, det är någonting att taga också, svarade den röde med ett visst uttryck af förakt. Dej bryr sej ingen om att ta', för polisen har inte gagn för några åkerspöken — och galgen vid Skanstull är borttagen.

Ett skrofligt, skallande skratt belönade den rödes utfall.

— Du skulle ha fått för åkerspöke, om det varit i fordna dar, svarade den spenslige och hans läppar syntes blekna. Kom i håg, att du varit en af oxarne på min fars åkrar, d. v. s. dräng på en af min fars gårdar.

— Tacka fan för det — men hvarken dej eller din far. Jag arbetade i munnen åt er, kom det ihåg. Far din var snål efter schaber, som hin håle efter en meniskosjäl, som en dillströmmare efter bränvin. Men snål sparde och — du tog. P'ina herrar, gubevars! Men nu låter det: sådan herre, sådan dräng — nu ä' herren och drängen lika.

— Nej, hvad är det för satans krakel och smågräl, röt en tjock spanmålsbärare.

Det kan passa kärningen innanför disken. Ta' hit bränvinsadvokaten och ge'n bränvin bara. Då blir man vänner på röda minuten, både rödhåriga och gråhåriga.

— Gå åt helvete! hördes från ett annat bord en man med ett försupet utseende ropa. Inte frågar jag stort efter att sticka knifven i min nästa, om lusten faller på mej, men ge mej in till klockskojarligan — nej, den gubben går inte!

— Ge du dej in vid andra lifgardet bara, du som jag, orerade från ett tredje bord en gardist, hvilken fått en linhårig bonddräng mellan skål och vägg. D'ä' brist på lifvade laxar, ska jag säga. Du kan bli sergeant inom ett par år, om du sträcker upp dej, du som jag.

— Ja vänner, om ja' blir schesant hälle inte, svarade drängen — för d'ä! egentligen för de vackre knappa' och trummera jag ger me' in. Å d'ä' vore fälle perkel om ja' inte mä uniformen skulle slå Anders Peter ur brädet hos Anna Lisa.

Under de allt mer högljudda samta-

da 10 50 660

len från alla vrår af det stora krogrummet, började krogen småningom fyllas af folk.

Bland de sednare inkomna varseblefs en yngling, som det tycktes några och tjugu år gammal. Han var liksom alla de andra arbetsklädd. Men drägten var ytterst vårdslös; den närmade sig att vara trasig. Blickade man upp i hans ansigte, tyckte man sig redan, ehuru ej säkert, förmärka passionernas började härjningar. I hans anletsdrag låg annars en viss ädelhet — någonting ej så ovanligt äfven hos arbetsklassen.

Han slog sig ned vid ett bord nära disken.

— Gif mig två supar och det på en gång, sade han, öfverröstande sorlet i lokalen.

— Hva' sa' han? frågade förestånderskan, en massiv, ej särdeles tilldragande Bacchi prestinna.

— Hör du inte, din påskkäring, två supar! röt han ohöfligt.

— Påskkäring! röt förestånderskan

tillbaka. Ut med dej, din buse, anars
ska' jag skicka polisen på dej, . . .

— Nå, passar du inte upp å tar
jag mej sjelf, svarade han — och nde
med detsamma två glas bränvin, som stodo
på disken.

— Ah, tjufstryk! hväste föreständer-
skan blodröd. Tag fast'en, tag fast'en
— men betala skall han först.

Folket inne i lokalen började att skocka
sig omkring ynglingen med hotande ått-
börder. Främst bland dessa var den röde.

— Gala tuppkycklingar så sent på
qvällarne? sade han på sitt vanliga, hå-
nande sätt.

— Grymta galtarne efter slagtmåna-
den? fick han till svar. Men plötsligen
förändrade ynglingen tonen. Jag ä' ju
inte rasande på er, hamnbusar, sade han.
Vi ä' lika goda kålsupare — jag bjuder
på bränvin öfver lag!

— Hurra! ropade nu den försonade
massan. D'ä låter d'ä! Hvem du än
tjenar hos, men inte är det hvarken hos
den "hedersmannen" generalkonsuln-gross-

handlaren Berg eller "sprithelgonet" Waldenström! Ro därför fram med nubbarne, gamla roddarmadam!

Det begär la framsattes.

— Se här, sade den röde och trängde sig fram med den de kallade bränvinsadvokaten före sig. Här är en s. k. herre. Skåla med den, du!

— Herre! svarade ynglingen och hans anletsdrag förvandlades, ja med din — hjernskål skall jag då skåla.

Och med dessa ord kastade han genom ett väl rigtadt slag den spenslige mannen med svampansigtet till andra ändan af rummet.

Nu blef det återigen kolorum. Den röde tog den anfallnes parti. Innan ynglingen visste ordet af hade han en tom ölbutelj i hufvudet på sig. Blodet strömmade öfver honom.

Den unge mannen var ej sen att gifva ett handgripligt svar på tal.

Innan den röde huunit vända sig, rusade han på denne som en tiger, vräkte

honom handlöst öfver ett bord, inpå fönstret till gatan.

Den ena af fönsterrutorna sprang sönder; glasskärfvorna fästade sig i den rödes hufvud.

Hela krogen var i uppror. Bränvinsadvokaten med det svampaktiga ansigtet hängde sig som en snigel vid den unge mannens jaeka. Högt öfver allå ljud förestånderskans stämma:

— Ut med er, rackarpack! Ut, åkardrängar! Polis, polis!

Den röde lyckades att komma upp från sin obeqväma ställning. Fradgande af raseri, fattade han det första bästa vapen han fick tag i — en elgaffel.

— Nu ska här dansas en Blåkulladans! stormade han och började att svänga eldgaffeln omkring sig.

Men just som slagsmålet skulle börja på fullaste allvar, inträdde en polisöfverkonstapel, åtföljd af en konstapel. Oväsendet stillades genast; några knotande röster höjde sig här och der.

— Jaså, det är du, Pelle Rödbeta,

sade öfverkonstapeln; nu följer du med oss.

— Jag blef öfverfallen, vrålade den röde.

— Och du äfven följer med, sade konstapeln till den unge mannen, hvilken tycktes ha glömt alltsammans och stod försänkt i andra tankar.

Utän något egentligt motstånd följde fridstörarne med.

Den unge mannen, som anhållits af polisen, snuddade, när han förts ut, mot en tydligen "ankommen" herre, hvilken kom ned från schweizeriet i andra våningen. Han såg upp — det blixtrade en vild blyxt i hans ögon — han tycktes känna den välklädde.

Denne skyndade med hästiga steg Österlånggatan framåt.

Polisen kom med de arresterade så sakta efter.

När de hunnit till Köpmanbrinken och skulle träda upp för densamma, kunde man tydligen se två skuggor skymta bak en gardin i huset midtöfver gatan.

Den unge mannen varseblef detta.

Plötsligen, innan polisen visste ordet af, ryckte han sig lös, fattade hastigt en sten, som låg på gatan och slungade den genom det nämnda fönstret.

Ett klagoskri hördes derinnanför.

Härefter tycktes han fattas af raseri. Först sedan ytterligare två konstaplar anländt, lyckades man att släpa honom till vaktkontoret.

Vi hafva redan antydtt, att början af denna händelse tilldrog sig å en krog vid Österlånggatan.

Samtidigt med dobblandet och oväsendet dernere framställde sig en annan taffla en trappa upp i samma hus, i dervarande så kallade schweizeri.

En skara af unga, öfverdådiga, njutningslystna män af den "bättre klassen" var der samlad.

Främst bland dem drog sig uppmärksamheten på en ljuslockig yngling med röda kinder, till hälften af hälsa och till hälften af drufvans safter. Han hade

ett sprittande gladt väsen och lättsinniga åthäfvor. Hans namn var Frans Gyllengren, men kallades af sina vänner i allmänhet endast Frans.

Han svängde det tömda glaset i handen och vände sig till schweizeriflickan:

— Rosalie, min engel, deklamerade han; nej, min hulögudinna i det allra-heligaste — der flaskorna stå. Var så förbannadt artig och gör ett underverk och gör vin utaf vatten, punsch utaf vatten, rom — ja alla vägar bära dit — nej, eldvatten af vatten. Rosalie, min rök-offrerska, ännu en rykande bål! Noch einmal!

— Ja, lille, söte herr Frans, svarade Rosalie.

— Herr Frans! Nej, bättre upp — grosshandlare Gyllengren från och med i dag.

Han blef ej i tillfälle att fortsätta vidare, ty han omringades utaf hela svärmen af sina goda vänner.

— Fan måtte anamma alla grosshandlare, fortsatte en ung löjtnant och

vred på mustacherna. Skall du lemna dina middagar, som varade till klockan 9, der ostronen kröpo ur skalen af förtjusning och champagnekorkarne genomborrade sjustjernorna? Skall du lemna dina rosenrödt-rasande nätter, som lemnades först när solen stod midt på himlen, lik en lifgardist? Skall du från en dityrambli bli en multiplikationstabell? Skall du i stället för en ungarlskalender bli en — kassakladd? Nej, Carl Moor! Här står röfvarebandet; vi svärja: nej!

— Ha, ha, ha! skrattade Frans. Skulle man inte kunna lefva röfvare ändå. Mercurius har vingar på hälarne — han är "lätt på foten". Lefve hans gudomlighet! Han är ej inskränkt såsom judarnes och de så kallade kristnas gud. Han är C. O. Bergs och Hökerbergs, såväl som köpmansföreningens gud. Er ist der Gott der Kaufmänner und der Diebe.

Den rykande bålen framsattes. Glasen fylldes.

— Mercurius var äfven vältalighetens gud, utlät sig en närvarande literär

notabilitet af andra ordningen; men jag föreslår, att en som är högre än han — Bacchus måtte få ordet: jag föreslår, att vi som sali' Mårten Holk endast tiga och dricka.

— Du sade't, Judas Iskariot, svarade honom en filosoferande ung embetsman, hvilken dock egde alltförmycket af Faust i sig för att någonsin kunna bli statsråd — du sade't; men du ljuger — som en tidningsredaktör. Går idén Bacchus öfver idén Mercurius? Åh i h-te heller — om något sådant finnes nämligen: Mercurius är verdens gud — ty han är guldets gud. Gud är ett verldshistoriskt tryckfel; det heter rätteligen guld. De tre gudapassionerna vin, vällust, välde dansa efter hans pipa. Skål, Judas Iskariot, pungen är allt! Skål för den nye Merkuriiadepten!

— I botten och krossen edra glas! ropade Frans Gyllengren öfverljudd. Du är en nutidens profet, Belzebub derborta. Utan guld ingenting, med guld det allt! Religion? Bah! Lutar åt högern — nåväl

till Danviken med den! Eller låt den stanna på vägen — i Sirapstratten. Politiken? Hvad rör den oss? Lutar åt vens- stern, — nåväl, till Konradsberg med den! Jag krossar glaset för penningens allsmäktighet, för drufvan, för kärleken. Men först ibland dem är kärleken!

Glaset krossades.

— Ja, apropos kärlek! hvad heter din nya flamma och hvar har du hyrt våning till henne? frågade den unge löjtnanten Frans.

— Nej, du; din räf biter ej min gås.

— Jaså, är hon en gås!

— En svan hellre; en skär sjöfågel. Hon tål inga landkrabbor — utom mig.

— Jag skall nog spana upp henne.

— Våga!

— Och du träffade denna fjellros bland södra bergen? frågade en annan.

— Jag är en Pytagoras lärjunge — jag tiger, svarade Frans uppretad och såg på klockan.

— En ny bål! ropades i korus.

— Ja, en ny bål! instämde Frans.

Ja 10 50 6.60

I natt skola vi undersöka botten både på det röda och gula hafvet.

Men under det bålens ångor alltmer förtätade sig och innan de alltförmycket förtätat sig i hans egen hjerna, begagnade sig Frans af tillfället att, osedd af de andra, smyga sig ned. Kommen på gatan sammanstötte han med "den röde" och den arbetsklädde ynglingen, hvilka blifvit anhållna af polisen.

Frans skyndade Österlånggatan framåt. Kommen till huset midt för Köpmanbrinken knackade han på porten, som öppnades för honom.

II.

Vi hafva ännu ej sagt namnet på den unge man, hvilken vi hitintills sett ha uppträdt på ett nära nog vansinnigt sätt. Vi mena honom, som tillställde slagsmålet å krogen vid Österlånggatan.

Vi skola snart ej förundra oss öfver hans uppträdande.

Hans namn var August Berg och var han anställd som maskinist vid Berg-

sunds verkstad. Hans bostad var på Timmermansgatan å Söder och hade inhyrt sig der hos en hjälphustru, som "gick omkring i husen." Berg var dock ej hans fadersnamn. Hvem hans fader var, kände han ej, — heller namnet på sin moder. Voro de ännu i tiden eller hade evigheten redan för dem upplåtit sina portar? Han visste ingenting. Han var barnhusbarn. En dag för något öfver 20 år se'n hade portvakten vid barnhuset funnit honom inlagd i sitt eget rum, under det han på en kort stund var frånvarande.

Hittebarnet erhöll sin första uppföstran på barnhuset, utackorderades derifrån på landet, kom sedan hit igen och sattes i lära å en mekanisk verkstad. Hans mekaniska anlag fingo här tillfälle att utveckla sig. Slutligen fick han anställning på Bergsund. Han syntes ha en god framtid för sig, var känd för arbetsamhet och vänfasthet. Det enda hans kamrater hade emöt honom, var hans

vilda lynne, som vid minsta tillfälle lätt uppbrusade.

Och detta lynne hade nu fått näring för sin vildhet.

På samma gata-som han bodde en äldre arbetskarl vid namn Jonsson. Han var enkman; men hans hustru hade efterlemnad honom en dotter med namnet Charlotta.

August Berg hade fäst sig vid denna flicka, hvilken var ett stöd för sin fader. Denne förde nämligen ej ett så regelbundet lefnadssätt. Hvarje morgon, när August Berg gick till sitt arbete fann han henne redan uppe; hvarje qväll, när han begaf sig mot hemmet, lyste det i hennes fönster — om det nämligen var vinter. Om sommaren stod fönstret öppet och från en mängd krukväxter, Charlottas älsklingar, spred sig en ljuf doft. Mellan de gröna bladen blickade då understundom fram ett rödlätt ansigte med klarblåa ögon och guldgult, svallande hår. Det var Charlotta Jonsson.

August Brrg kände sig på ett oemot-